

*Гриньова Наталія В'ячеславівна
Уманський державний
педагогічний університет
імені Павла Тичини,
м. Умань*

ГЛИБИННО-ПСИХОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

Глибинно-психологічна корекція майбутнього практичного психолога є важливою передумовою його навчання, самовдосконалення й професійного розвитку. Українські вчені Чаплак Я. В., Коновчук Н. С. вказують, що «запорукою успішного професійного розвитку майбутнього психолога-практика є усвідомлення ним необхідності глибинного самопізнання, корекції та пошуку шляхів самовдосконалення» [1, с. 267].

Метод АСПН (активне соціально-психологічне навчання), розроблений академіком НАПН України Т. Яценко, забезпечує особистісну психокорекцію, зорієнтовану на професійний розвиток та самовдосконалення майбутнього практичного психолога. У форматі методу АСПН, який базується на психодинамічній парадигмі, вживається термін «глибинно-психологічна корекція», що означає безпосередню практику в умовах психокорекційного процесу.

Організаційно-методичні аспекти проведення груп АСПН детально розкриті у працях Т. С. Яценко та її послідовників: С. М. Аврамченко, К. А. Бабенко, О. Г. Білої, Т. І. Білухи, Л. Л. Бондаревської, Т. В. Горобець, І. В. Євтушенко, Б. Б. Іваненко, І. В. Калашник, А. Е. Мелоян, Л. В. Мошенської, О. Г. Стасько, С. Г. Харенка, Н. В. Шавровської та інших.

В процесі АСПН відбувається формування якостей важливих для професійної діяльності, розвиток професійних навичок (слухання і розуміння партнера, поведінки), саморефлексії, соціально-перцептивного інтелекту, психологічної культури, творчого потенціалу.

Під час психокорекційних занять за методом АСПН майбутні психологи здобувають рефлексивні знання в ситуації «тут і тепер», оволодівають прийомами глибинно-психологічного пізнання, набувають навичок організації психодрами, спонтанного театру.

Метод АСПН, завдяки глибинному спрямуванню, нівелює деструктивні, агресивні прояви суб'єкта, допомагає розкрити творчий потенціал й підвищити адаптованість до професійної діяльності. Глибинне пізнання психіки передбачає дослідження функціональних особливостей несвідомої сфери в узгодженості зі сферою свідомого. У взаємодії цих сфер знаходяться резерви психокорекції особистості майбутнього психолога [2]. Психокорекція, за методом АСПН, спрямована на поліпшення взаємин суб'єкта з іншими людьми та нівелювання труднощів спілкування, набуття професіоналізму, що відбувається шляхом гармонізації особистісно-людського та професійно-соціального аспектів життя майбутнього психолога. Під час проходження психокорекційних груп за методом АСПН, майбутній практичний психолог не лише отримує теоретичні знання, а й набуває особистісних змін [3].

Проходження психокорекційних груп за методом АСПН сприяє формуванню професіоналізму майбутнього практичного психолога. Досягнення професіоналізму відбувається у три етапи: 1) опанування принципами групової взаємодії та набуття необхідних навичок самопізнання та самокорекції; 2) корекція самого себе та аналіз впливу особистісної проблематики на взаємодію з іншими людьми; 3) супервізія роботи в якості практичного психолога [4]. Орієнтирами особистісних змін та зростання для практичних психологів слугують критерії відкоригованості, які розроблені у форматі психодинамічної теорії: 1) пізнання природи психіки в єдності сфер свідомого і несвідомого; 2) розуміння світу інших людей й прийняття їх такими, якими вони є; 3) розвиток психологічної зрілості; 4) узгодження раціонального, поведінкового та емоційного аспектів особистості; 5)

відкритість для набуття нового досвіду; 6) відсутність негативних емоційних реакцій в ситуаціях взаємодії з іншими; 7) творча самореалізація [5].

Показниками ефективності особистісної корекції за методом АСПН є загальні і спеціальні результати (ефекти). Загальні результати полягають в гармонізації структури особистості учасників психокорекційних груп; оптимізації загальних здібностей до навчання; підвищенні загальної культури спілкування; зростання почуття необхідності самовдосконалення та реалізації потенційних можливостей. Спеціальні результати полягають у формуванні вміння програвати та аналізувати педагогічні ситуації; відпрацюванні навичок та вмінь оптимального спілкування, необхідних для здійснення професійної діяльності [4].

Психокорекція в групі АСПН є багаторівневою і ґрунтується на механізмах позитивної дезінтеграції та вторинної інтеграції на вищому рівні психічного розвитку суб'єкта. Психокорекція будується на матеріалі кожного учасника групи, а не на абстрактних моделях, психотерапевтичних прикладах. Т. С. Яценко наголошує: «АСПН – це навчання глибинно-психологічного аналізу отриманого в групі поведінкового матеріалу. АСПН – це передусім навчання, а не тренування, бо в основу отримуваних результатів покладено точність психодіагностики та вміння цілісно аналізувати поведінкову продукцію» [5, с. 52]. Психокорекційний процес зливається з динамікою розвитку групи й індивідуальним пізнанням несвідомих першопричин особистісних проблем суб'єкта.

Індивідуально-особистісні зміни учасників груп АСПН пов'язані з психологічними захистами, вивчення яких відкриває перспективи пізнання індивідуальної неповторності психіки суб'єкта. Пізнання психологічного захисту направлене на розкриття системної впорядкованості психіки з «суб'єктивною зінтегрованістю». Захисні механізми актуалізуються у суб'єкта в «неприємних» ситуаціях: ворожості, не прийняття, приниження і т.п., а в процесі групової психокорекції створюється атмосфера безпеки від ущемлення власного «Я».

Отже, підготовка майбутнього психолога-практика має полягати не лише у формуванні належних теоретичних знань, а й у набутті навичок практичної роботи, зокрема у власній особистісній психокорекції, яка зорієнтована на глибинне пізнання психіки у взаємозв'язку свідомої та несвідомої сфер.

Список використаних джерел

1. Чаплак Я. В. Професіоналізм психолога-практика / Я. Чаплак, Н. Коновчук // Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету, присвяченої 600-річчю м. Чернівці 13-14 травня 2008 р. – Чернівці: Рута. – С. 267-268.
2. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції : феноменологія, теорія і практика : [навч. посіб.] / Т. Яценко. – К. : Вища шк., 2006. - 382 с.
3. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції : активне соціально-психологічне навчання : [навч. посіб.] / Т. Яценко. – К. : Вища шк., 2004. – 679 с.
4. Яценко Т.С. Діагностико-корекційні особливості глибинно-психологічної практики / Т. С. Яценко. // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, Серія 12. Психологічні науки: Зб. Наукових праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. - № 29 (53). – С. 30 – 35.
5. Яценко Т. Глибинна психокорекція та упередження психічного вигорання / Т. Яценко, Б. Іваненко, І. Євтушенко. – К.: Главник, 2008. – 176 с. – (серія «Бібліотечка соціального працівника»).